

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 6. september 2019 av Høyesterett i avdeling med

dommer Magnus Matningsdal
dommer Ragnhild Noer
dommer Henrik Bull
dommer Knut H. Kallerud
dommer Wenche Elizabeth Arntzen

HR-2019-1696-A, (sak nr. 19-001947SIV-HRET)
Anke over Hålogaland lagmannsretts dom 26. oktober 2018

A

B

(advokat Knut Helge Hurum)

mot

Tromsø kommune

(Kommuneadvokaten - Tromsø kommune
v/advokat Jørgen Aas Eide)

Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Ingrid Skog Hauge)

- (1) Saken gjelder krav om egenbetaling for institusjonsopphold.
- (2) B og A er sønnene til C, som døde 24. juli 2012. C satt i uskiftet bo etter sin tidligere avdøde ektefelle. Etter dødsfallet har Tromsø kommune avkrevd brødrene egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester etter hennes opphold på sykehjem i medhold av forskrift 16. desember 2011 nr. 1349 (vederlagsforskriften) § 3. Kravet er begrunnet i at de er ansvarlige for betalingen av egenandelen etter at de overtok dødsboet etter C til privat skifte.
- (3) Brødrene AB og kommunen har vært uenige om hvordan egenandelen skulle beregnes. Etter det opplyste har kommunen truffet i alt 19 vedtak om beregningen for den omtvistede perioden. Ved Fylkesmannen i Troms' vedtak 11. januar 2017 ble tre tidligere vedtak omgjort, mens to vedtak ble stadfestet.
- (4) Da det ikke ble enighet om betalingskravet, tok Tromsø kommune ut søksmål med krav om betaling av 262 859 kroner. A og B trakk staten inn i saken, og de nedla påstand om at fylkesmannens vedtak 12. november 2013 og 11. januar 2017 kjennes ugyldig. Staten nedla påstand om frifinnelse.
- (5) Nord-Troms tingrett avsa 9. april 2018 dom med slik domsslutning:
  - «1. A og B dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynning in solidum å betale 262 859 – tohundre og sekstitotusen åttehundre og femtini – kroner til Tromsø kommune med tillegg av forsinkelsesrenter fra 18. mars 2017.
  2. A og B dømmes til innen samme frist å betale 66 161 – sekstisekstusen etthundre og sekstien – kroner i sakskostnader til Tromsø kommune i sakskostnader.
  3. Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet frifinnes.
  4. A og B dømmes til innen 2 – to – uker fra dommens forkynning in solidum å betale 30 613 – trettitusen sekshundre og tretten – kroner i sakskostnader til Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet.»
- (6) A og B påanket tingrettens dom. Anken rettet seg både mot avgjørelsen av Tromsø kommunes krav og mot gyldigheten av fylkesmannens vedtak.
- (7) Hålogaland lagmannsrett avsa 26. oktober 2018 dom med slik domsslutning:
  - «1. Fylkesmannen i Troms' vedtak av 11. januar 2017 for så vidt gjelder omgjøring av Tromsø kommunes vedtak av 7. oktober 2015 om etteroppgjør for årene 2008 og 2009 kjennes ugyldig. For øvrig frifinnes Staten v/Helse og omsorgsdepartementet.
  2. B og A dømmes, en for begge og begge for en, til å betale 142 018 – etthundreogførtitotusenogatten – kroner til Tromsø kommune innen 2 – to – uker etter forkynning av dom og kjennelse.
  3. Partene bærer hver sine sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.»
- (8) I tillegg avviste lagmannsretten anken for så vidt gjelder vedtaket 12. november 2013, fordi brødrene AB ikke hadde rettslig interesse i å få kjent det ugyldig.

- (9) A og B har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen. Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 13. februar 2019 (HR-2019-278-U) ble anken tillatt fremmet til behandling i Høyesterett. Ankeforhandling ble berammet til 4. september 2019.
- (10) For Høyesterett var spørsmålet i hvilken grad rentekostnader skal trekkes fra ved fastsetting av den pleietrengendes egenandel, når uskifteboet har inntekter knyttet til rentekostnadene. I saken var rentekostnadene høyere enn disse inntektene. I følge fylkesmannens vedtak inngikk halvparten av leieinntektene og halvparten av rentekostnadene i beregningsgrunnlaget for egenandelen.
- (11) I prosesskriv 16. august 2019 meddelte staten v/Helse- og omsorgsdepartementet at den etter en fornyet vurdering av saken ikke lenger vil gjøre gjeldende at det var korrekt å foreta en halvering av rentefradraget, og nedla justert påstand om at fylkesmannens vedtak 11. januar 2017 er ugyldig.
- (12) Deretter har også Tromsø kommune endret sin påstand, slik at det påstås frifinnelse for B og A. Kommunen gjør gjeldende at tungtveiende grunner gjør det rimelig å fritta den for sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2. Det vises til at kommunens krav i saken har vært avhengig av gyldigheten av fylkesmannens vedtak. Staten bør alene bære ansvaret for de ankende parterers sakskostnader for Høyesterett. Hvis staten tidligere hadde foretatt en grundig vurdering, ville det ikke ha påløpt kostnader for Høyesterett.
- (13) I prosesskriv 22. august 2019 fra B og A nedlegges påstand i samsvar med påstandene til kommunen og staten:
- «1. Fylkesmannens i Troms' vedtak av 11. januar 2017 er ugyldig.
2. B og A frifinnes for krav om betaling fra Tromsø kommune.»
- (14) De har i tillegg krevd sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett.
- (15) Foranlediget av Høyesteretts brev 26. august 2019 har partene bekreftet at det bes om at saken tas opp til rettslig avgjørelse etter tvisteloven § 9-7, jf. § 30-8 første ledd tredje punktum.
- (16) Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 5. september 2019 ble ankesaken overført til skriftlig behandling, jf. tvisteloven § 30-10 fjerde ledd.
- (17) Høyesterett bemerker at partene har nedlagt sammenfallende påstander, og at det er krevd at saken tas opp til rettslig avgjørelse etter tvisteloven § 9-7, jf. tvisteloven § 30-8 første ledd. Høyesterett finner at vilkårene for å avsi dom i samsvar med partenes påstander er til stede.
- (18) B og A har vunnet saken og har krav på sakskostnader etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd. Til Tromsø kommunes anførsel om at den bør fritas for ansvaret, vises det til at kommunen har anlagt søksmål mot to privatpersoner i saken. Ingen av momentene i tvisteloven § 20-2 tredje ledd bokstav a til c tilsier at kommunen skal fritas for ansvaret. At kommunen ikke ville ha pådratt seg dette ansvaret hvis staten hadde justert påstanden på et tidligere tidspunkt, innebærer ikke at vilkårene i unntakene er oppfylt. Kommunen er

dermed ansvarlig for de ankende parter sakskostnader, og ansvaret ilegges solidarisk for ankemotpartene, jf. tvisteloven § 20-6 andre ledd.

- (19) For Høyesterett har de ankende parter krevd dekket sakskostnader med 241 300 kroner med tillegg av merverdiavgift. I tillegg kommer rettsgebyret med 13 800 kroner. Ankemotpartene har anført at kravet er for høyt. Høyesterett viser til at kravet klart overstiger det som ble krevd for underinstansene, der saken var mer omfattende og hovedforhandlingene ble gjennomført. Spørsmålet Høyesterett skulle ta stilling til har allerede blitt prosedert for underinstansene. Høyesterett fastsetter etter dette nødvendige kostnader for Høyesterett til 225 000 inkludert merverdiavgift, jf. tvisteloven § 20-5.
- (20) I sakskostnader for tingretten krevde de ankende parter 128 673,91 kroner og for lagmannsretten krevde de 135 104,50 kroner, begge med tillegg av merverdiavgift. I tillegg kommer rettsgebyr for lagmannsretten med 27 120 kroner. For Høyesterett er det ikke reist innsigelser mot kravene. Kostnadene overstiger ikke det nødvendige og kravene tas til følge, jf. tvisteloven § 20-5.
- (21) Dommen er enstemmig.

D O M S S L U T N I N G :

1. Vedtak 11. januar 2017 fra Fylkesmannen i Troms er ugyldig.
2. B og A frifinnes for krav om betaling fra Tromsø kommune.
3. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Helse- og omsorgsdepartementet og Tromsø kommune – én for begge og begge for én – til B og A i fellesskap 238 800 – tohundreogtrettiåttetusenåttehundre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.
4. I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten v/Helse- og omsorgsdepartementet og Tromsø kommune – én for begge og begge for én – til B og A i fellesskap 196 000,50 – etthundreogtittisekstusenåttitokronerogfemtioøre – innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.
5. I sakskostnader for tingretten betaler staten v/Helse- og omsorgsdepartementet og Tromsø kommune – én for begge og begge for én – til B og A i fellesskap 160 842,38 – etthundreogsekstitusenåttehundreogførtitokronerogtrettiåtteøre – innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Magnus Matningsdal
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)

Knut H. Kallerud
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

